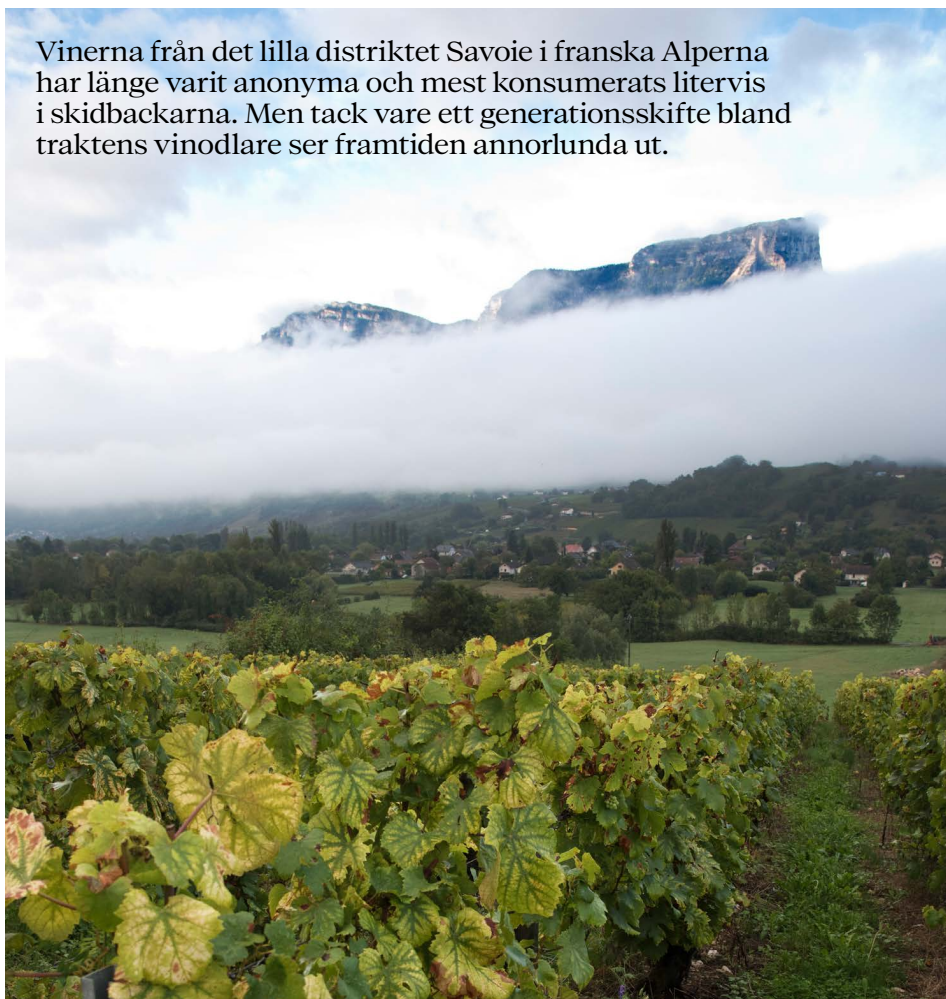

Höjdarvin från ALPERNA

Text & foto | Claes Löfgren

Vinerna från det lilla distriktet Savoie i franska Alperna har länge varit anonyma och mest konsumerats litervis i skidbackarna. Men tack vare ett generationsskifte bland traktens vinodlare ser framtiden annorlunda ut.

Savoie är ett historiskt vinområde med mycket gamla anor. Det fanns en keltisk urbefolkning man vet odlade vin av en egen familj druvsorter, "vitis allobrogica" som sedan kunnat härledas till modernare sorter. Romare och greker förde sannolikt vinkunskapen med sig uppför Rhônefloden. Under medeltiden var det munkarna som organiserade vinframställningen och utvecklade den. Savoies isolerade läge vid foten av Alperna gjorde att de drev fram egna druvsorter, unika för området. Vita viner står för ca 70 % av produktionen och merparten görs

på druvarna jacquère, altesse och roussanne (här kallad bergeron). De röda vinerna görs främst på druvarna mondeuse och gamay. Druvan persan var nästan utdöd men ett antal odlare återupplivade den och visar att det går att göra riktigt bra viner av den.

Pinot noir är på uppgång fick vi höra, men under fyra dagars besök provade jag bara ett vin. Crémant de Savoie är en ganska ny gren sedan 2015, men de är mycket stolta över det mousserande vinet och det har säkert en framtid. Utöver dessa druvor finns det

ytterligare ett tiotal tillåtna sorter, fast i små upplagor. En kul detalj är att Savoie är Frankrikes näst största plantskola som producerar 25 miljoner vinplantor årligen. Förutom Savoie så säljs sticklingarna till Bourgogne och Champagne.

Det dramatiska landskapet med höga berg och de brant sluttande vinodlingarna gör departementen Savoie och Haute-Savoie till ett av Frankrikes vackraste vinområden att besöka. De flesta vingårdarna ligger kring

Jacquère-druvor färdiga för skörd.

1

Denna sida

1. Sylvain Tiollier på Domaine de L'Idylle reste runt i vinvärlden innan han tog över.
2. Savoies flagga syns överallt.
3. Michel Quenard med sonen Guillaume som har moderniserat mycket i firmen.

Nästa sida

4. Bröderna Didier och Denis Berthollier använder sig av både ek och amforor i källaren.

3

2

staden Chambéry, där den väldiga klippan Mont Granier dominerar landskapet. Under ett oväder natten den 24 januari 1248 lossnade en stor del av klippan och orsakade ett enormt jordskred. Många människor omkom i de fem byar som krossades. Stora klippblock ligger fortfarande spridda över nejden och den blandning av jordmånen som uppstod visade sig perfekt för vinodling och bildar idag de centrala cru-byarna Abymes ("avgrunden/ruinerna") och Apremont ("det bittra berget") nordost om Mont Granier. Savoie är ett litet vindistrikt om man ser till produktionen. Av de 15 miljonerna flaskor som produceras så är det idag bara 5 % som exporteras, något som vinodlarna nu vill ändra på. Det märks att de nya vinmakarna vill vidga vyerna. Ekologisk och biodynamisk odling är vanligare och vanligare bland de mindre producenterna och naturviner med lite eller ingen svavel är trendigt.

Savoie är uppdelad i tre huvud AOC (Appellation d'origine contrôlée) nämligen Savoie, Roussette de Savoie samt Seyssel som sträcker sig från Genève sjön i norr ner till Chambéry där merparten av producenterna finns. Det franska byråkratiska systemet är inte glasklart men syftar till att garantera att vinererna är typiska för området.

Besöker man Savoie så är Chambéry perfekt som basläger. Runt omkring den spektakulära klippan Mont Granier ligger de främsta vindistrikten Apremont, Chignin, Arbin och Les Abymes som alla har några av de mest spännande producenterna samlade.

En fyradagars resa i området förra oktober, under en paus i pandemin, gav mersmak. Regnet öste obarmhärtigt ner under större delen av vistelsen, men det dramatiska landskapet kunde ändå anas. Första besöket var hos Domaine de L'Idylle i Cruet som precis avslutade sin skördelunch med att tacka av grannar och vänner som hjälpt till med att bärga druvorna. Familjen har varit ledande i Savoie i över 70 år och bland de första att exportera sina viner. Sylvain Tiollier har tagit över efter sin far och farbror och efter studier i Montpellier och Toulouse har han arbetat i både Uruguay och Chile. Efter att han tog över har utrustningen i källaren moderniserats och arbetet i vingården går mot mer hållbart arbete. Idag har de HVE certifiering, en av de högsta innan de kan certifiera sig ekologiska, något som kommer 2022. Familjen var lite orolig för att satsa på 100 % ekologiskt då det är lite dyrare, men i dag finns det nog ingen återvändo. Deras 30 hektar ger i snitt 150 000 flaskor per år. För en så

pass liten produktion har de ett stort antal viner att visa upp. Mest Roussette de Savoie på druvan altesse men de gör lika mycket röda viner som vita, vilket är lite ovanligt. Deras mondeuse från Arbin har rönt stor uppskattning men även gamay och pinot noir finns i utbudet. Sylvain är en av odlarna som hjälper till att rädda druvan persan och årets skörd är första gången som han gör vin på den.

Domaine André et Michel Quenard kommer från en känd släkt med fler som producerar vin under familjenamnet. Men Michel är den som varit aktiv i arbetet att förbättra Savoie vinerens rykte utanför regionen. Han har varit ordförande i Vin de Savoie och var drivande i skapandet av det mousserande Crémant de Savoie som etablerades 2015 och blivit lite av en succé. Sonen Guillaume har varit vinmakare i över tio år och sätter mer och mer sin prägel över vinerna, även om pappa Michel finns i bakgrunden. Båda far och son har arbetat hos kultproducenten Jean-Michel Deiss i Alsace, känd för att vara klart kontroversiell i sin vinfilosofi. De har 27 hektar och producerar cirka 200 000 flaskor varav en stor del är Crémant.

De har branta och svårarbetade vingårdar runt Chignin där bergeron, jacquère, mondeuse och altesse dominerar. De gör tolv olika viner men Guillaume har en egen linje där han går längre utan att behöva fråga familjen. Biodynamiskt odlade druvor vinifierades utan tillsatt svavel, med skalkontakt för de vita, lagrade i terrakotta amforor. Spännande viner som helt klart är i linje med de trender som råder nu. Är det gott? Ja, det är faktiskt riktigt bra!

Fylliga och vibrerande viner som väcker mersmak. Deras vanliga viner håller mycket hög klass och består av viner från Chignin, Chignin-Bergeron, Les Abymes och Arbin. Även här dyker druvan persan upp, de har planterat 0,4 hektar av druvan och 2019 är första årgången.

Granne med Quenard är bröderna Didier och Denis Berthollier på Domaine La Combe des Grand' Vignes. De tog över gården år 2000 och har sedan dess bemötat sig att steg för steg öka kvalitén. De skaffade ett antal väldigt branta odlingslotter, Les Salins, nedanför Savoyardberget som varit övergivna i femtio år. Där planterade de bergeron och ökade sin totala areal till 12 hektar. Deras förebild är ett vin på druvan roussanne som Château de Beaucastel gör i Châteauneuf-du-Pape, så de siktar verkligen mot stjärnorna. Det tog dem några år att ställa om jordbruket till ekologiskt och i dag är

1

de Ecocert certifierade. Omställningen har kostat på, de talar om den fem år långa ökenvandringen då de förlorade en fjärdedel av skörden.

Från 2021 har de tagit steget över till helt biodynamisk odling och vingårdarna är mer harmoniska. Jorden mår mycket bättre och ger nu normala skördar. Våldigt lite svavel tillsätts, i princip bara vid buteljering, så de ligger under 30mg/liter för röda och 40mg/liter för vita. De experimenterar med vildjäst men kan tillsätta lite odlad jäst för att vinet ska bli helt torrt. De röda startas med en pied de cuvée där man tillsätter en aktiv vildjäst till musten. Båda bröderna hjälps åt i vingården men Didier har hand om ekonomin och Denis är ansvarig för vinframställningen. Förutom ståltankar använder de ekfat i olika storlekar och den senaste flugan, terrakotta amforor används för deras främsta bergeron cuvée. Våldigt lågmälda och sympatiska personer som man verkligen unnar den framgång de har rönt med sina viner.

Vinodlarna i Savoie är först och främst små familjeföretag med en produktion av ett par

hundratusen flaskor. Men det finns undantag och en av de större aktörerna är Philippe Viallet. Uppvuxen i en vinodlarfamilj hade han större ambitioner och började köpa upp nergångna egendomar. Idag äger han 120 hektar och köper dessutom frukt från många producenter. Hans företag framställer 3,3 miljoner flaskor och är väldigt stor på exportmarknaden. Vi besökte ett av hans senare inköp, det tidigare högt ansedda Domaine Bouvet som hade åkt nedförbacke efter att ägaren Gilbert Bouvet gått bort. I dag är vinerna på topp och ett nytt, fräscht mottagningsrum står öppet för den vinturism som förhoppningsvis kommer i gång efter pandemin.

Här kan man verkligen också prata om det att gå från det stora till det lilla. Kontrasten är slående när vi möter Matthieu Goury på Domaine Chevillard i byn med samma namn. För sju år sedan köpte han ett gammalt hus från 1703 som tidigare använts som vineri. Hans farfar bodde i byn och drev ett blandat jordbruk med kor, lite tobak och några vinrankor, där druvorna såldes till kooperativet i Cruet. Matthieu älskade sin farfar och tillbringade mycket tid med honom. Han

1. Matthieu Goury på Domaine Chevillard i sin trånga källare.

bestämde sig för att satsa på vinodling och pluggade i Bourgogne. Praktiken blev hos Chapoutier i Rhônedalen, hos Jasper Hill i Australien och en sväng till Kanada. Efter det återvände han till Savoie och arbetade hos några större producenter, innan han började på egen hand.

Bit för bit kunde han köpa några vingårdar medan han väntar på att ta över 2 hektar som familjen hyrt ut fram till 2023. Han arbetar väldigt gammaldags och använder farfars hundra år gamla press samt en annan vertikalpress från 1972. Vingården sköts biodynamiskt, jätten är naturlig och vinet får ligga till sig i gamla ekfat. Jacquère, roussette är de främsta vinerna för vitt och mondeuse för rött, men han satsar även på gamay och pinot noir som komplement. Åren 2017 och 2018 var katastrofala när han förlorade nästan hälften av skörden på grund av frost, men de senaste åren har varit bättre. Matthieu har blivit uppmärksam i internationell vinpress och numer går nära 70 % av produktionen på export.

Domaine Genoux/Château de Mérande ligger i Arbin. André och Daniel Genoux köpte slottet Mérande år 2000 och restaurerade det varsamt till sin forna storhet. Mérande ägdes tidigare av deras föräldrar som var tvungna att sälja av ekonomiska skäl. Båda bröderna hade varit verksamma i andra yrken men nu satsade de på vinframställning. Filosofin var given från början, på sina 12 hektar odlas allting biodynamiskt enligt konstens alla regler. Men omställningen tog tid och de certifierade sig inte förrän 2015. Daniel har varit huvudansvarig som vinmakare men har nu lämnat över till sönerna Pierre och Elie som båda har gått i lära hos Jean-Michel Deiss i Alsace.

Ovanligt nog satsar de mer på rött vin och deras La Belle Romain står för 60 % av produktionen. Namnet syftar på de romerska lämningar som slottet är byggt på. Druvan är mondeuse som kan vara lite snipig i eftersmaken, men det här är ett bra vin som vinner mycket på att luftas. Deras främsta mondeuse är La Noire som kommer från en vingård med låg avkastning. Druvorna fot trampas och vinet får ligga till sig på stora ekfat. Deras vita Chignin-Bergeron Le

2

Grand Blanc är som namnet antyder ett stort vin. Ingen eller väldigt lite svavel tillsätts vid buteljering av dessa viner.

Fabien och Chloé Trosset är ett radarpar som tillsammans byggt upp en modern verksamhet. De träffades och blev ett par när båda studerade i Beaujolais. De flyttade till Savoie och arbetade åt ett par producenter innan de startade eget. De tog över 2 hektar från en släkting och började köpa ytterligare mark. En del druvor såldes till vinhandlare men 2017 stod deras hypermoderna anläggning klar och de producerar 100–150 000 flaskor om året. Mycket säljs i egna butiken men de satsar på export. Även här är mondeuse främsta druvan, de äger en tredjedel av cru Arbin med sina 14 hektar. Naturlig jäst, avstjälkning beroende på årgång och vin. Ståltankar, ekfat och betonggägg står uppradade

i vineriet. Tre små döttrarna leker obekymrade i lokalerna där det finns gott plats att cykla runt.

Charles-Henri Gayet är en av de största aktörerna i Savoie och hans handelshus och distributionskedja står för större delen av de flaskor som säljs i snabbköp och som konsumeras på skidorterna. Maison Adrian Vacher står för över tre miljoner flaskor, en femtedel av allt vin som produceras i Savoie. Château de la Violette är en liten droppe i havet men det som man gärna visar upp. Vinerna är genomgående hyggliga och väl prissvärda. Ett litet charmigt vineri vid foten av Mont Granier med ett sagoslott som gett namnet till egendomen. Slottet ägs inte längre av familjen utan fungerar som ett "Bed & Breakfast" med nya ägare. Utsikten där är fantastisk!

3

4

2. Branta sluttningar gör det tungt att arbeta i vingården.
3. Vackra målningar på tankarna i källaren.
4. André Genoux på Château de Mérande.
5. Fabien och Chloé Trosset träffades i skolan och gör idag strålande viner ihop.

5

Vi måste exportera mer och det kan vi bara göra om vi visar upp vilken kvalitet det är på våra viner. I dag är tio procent av producenterna ekologiska eller biodynamiska, om fem år kommer det vara över trettio procent!

Laurent Caviallé är nuvarande ordförande i Comité Interprofessionel de Vins de Savoie. När han valdes lovade han att sprida budskapet om Savoievinerna och beordrade en PR kampanj som även vi i Sverige har fått ta del av. Vi träffas på restaurangen l'Incomparable som ligger bedårande vackert i Aix les Bains. Föreningen har satsat pengar i det ståtliga hotellet och restaurangen för att skapa en mötesplats för traktens vin och mat.

– Vi måste exportera mer och det kan vi bara göra om vi visar upp vilken kvalitet det är på våra viner. I dag är tio procent av producenterna ekologiska eller biodynamiska, om fem år kommer det vara över trettio procent! Jag har arbetat som négociant och i familjens vingård hela mitt liv och vinerna från Savoie förknippas lite för mycket med enkla viner. Vi kan mer än så, säger han.

Domaine Ravier går en annan väg och är bland de största enskilda ägarna. De har köpt vingårdar lite spritt över olika områden och jordmån och investerat i en ny anläggning med goda möjligheter att ta emot besökare. Sylvain har tagit över det dagliga efter sina föräldrar men de är i högsta grad med i verksamheten. Han är till skillnad mot många av de som vi träffat tidigare inte inne på att odla helt ekologiskt, men har certifiering HVE (Haut Valeur Environnementale) som är en bit på vägen. Han menar att storleken och de många olika lägena gör det svårt att gå all in. Vinerna är genomgående riktigt bra för att ligga i det lite lägre prissegmentet.

Vi har hållit oss kring hjärtat av Savoie, i vingårdarna runt Chambéry. Nu drar vi oss norrut till Haut-Savoie. Här träffar vi Philippe Héritier på Domaine des Orchis som förutom sin biodynamiska vinodling är en välkänd odlare av sniglar till fransk gastronomi. Som hängiven snigelätare var det lite kul för mig att få se hur de odlas fram! Han producerar ca 30 000 flaskor vin men över 300 000 sniglar per år. Resans sista besök var Bruno Lupin i Frangy. Hängiven maratonlöpare med ett antal lopp i olika länder bakom sig. Han producerar Roussette de Savoie och då är det druvan altesse som gäller. Han experimenterar med olika stilar och har även ett orange vin som legat 15 dagar på skal. Han arbetade femton år som vinmakare på ett av de största kooperativen i grannlandet Schweiz, vilket har format hans tankar kring vin och drev honom tillbaka till småskalighet. Han äger 6 hektar och det mesta är altesse, men hans halva hektar mondeuse producerar ett av de bästa rödvinerna jag smakat på denna resa.

BOKTIPS!

Läs mer om Savoie i nya boken Wines of the French Alps, av vinskribenten Wink Lorch.

VIN FRÅN SAVOIE

Dessa viner finns i Systembolagets fasta sortiment.

Crémant de Savoie Extra Brut,
nr 95223, 189kr

Apremont 2018, nr 70597, 159kr

Roussette de Savoie 2018,
nr 94278, 399kr

Château de La Violette Les Abymes 2019,
nr 2168, 109 kr

Domaine Dupasquier Marestel, 2014,
nr 51933, 249 kr

1. Christophe Richel i Saint Baldoph är en av de mysiga vingubbar som vi älskar att möta på våra vinresor.
2. Domaine des 13 Lunes drivs av Sylvain och Anne Liotard som satsat på biodynamisk odling.
3. Philippe Héritier på Dom. des Orchis är snigelodlare och vinbonde.
4. Bruno Lupin i Frangy springer maratonlopp över hela världen.

